

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

Šmihelska c. 14, 8000 Novo mesto

tel: 07/373 05 70, fax: 07/373 05 90

www.kmetijskizavod-nm.si

Kraj: Novo mesto
Datum: julij 2018

NAPOVED PRVIH AKTIVNOSTI PRI ZATIRANJU PELINOLISTNE AMBROZIJE

Pelinolistna ambrozija (*Ambrosia artemisiifolia*) se pojavlja v Evropi in v Sloveniji v večjih populacijah ter predstavlja zaradi povzročanja inhalacijskih alergij eno najpomembnejših vrst, ki jih je potrebno zatirati. Zapleveljenost s pelinolistno ambrozijo se od devetdesetih let prejšnjega stoletja povečuje, brez organiziranih ukrepov zatiranja grozi, da se bo v prihodnosti njena zastopanost še povečala.

Pelinolistno ambrozijo v obdobju pred cvetenjem prepoznamo predvsem po zelenih, dvakrat pernato deljenih listih. Struktura lista in delitve listnih krp-rogljev je podobna kot pri navadnem pelinu (*Artemisia vulgaris*), s katerim jo tudi lahko zamenjamo. V času cvetenja je rastlina prepoznavna po dolgih moških socvetjih, kjer so drobni, sestavljeni koškasti cvetovi nanizani v podolgovatih previsnih vejicah. Takšno obliko socvetja označujejo z izrazom žvrklja. Ženski cvetovi se nahajajo v pazduhah listov.

Pelinolistna ambrozija se zlahka prilagodi rastiščem z golimi mineralnimi tlemi ali redko vegetacijo. Končna velikost rastline znaša od 30 cm do 2 m, odvisno od rastišnih pogojev. Kali od začetka pomladi (aprila). Čas cvetenja v ugodnih pogojih lahko nastopi že v avgustu in traja vse do meseca oktobra. Rastlina je vetrocvetka, semena se razvijejo s samooplodnjo in zato lahko že ena sama rastlina ustvari novo populacijo. Posamezna rastlina lahko oblikuje povprečno 2.500 semen na leto.

Na podlagi *Odredbe o ukrepih za zatiranje škodljivih rastlin iz rodu Ambrosia* (Uradni list RS, 63/10), je obvezno odstranjevanje škodljivih rastlin s koreninami vred oz. odstranjevanje nadzemnega dela na način, da se ne obrašča več. Da preprečimo širjenje rastlin ambrozije z nekmetijskih na kmetijske površine, **moramo ukrepati preden rastline preidejo v fazo cvetenja!**

Pelinolistna ambrozija je rastlina, ki je zelo občutljiva na poškodbe koreninskega sistema, hkrati pa ima izredno veliko sposobnost obnavljanja nadzemnega dela z odganjanjem stranskih spečih popkov, ki so v pazduhah listov ali stranskih vejic. Ta lastnost rastlini omogoča, da se uspešno obnovi tudi po zelo intenzivnih poškodbah in po pogosti košnji.

S puljenjem mladih rastlin preden se močno ukoreninijo lahko rastline 100 % učinkovito zatremo. Če izvajamo puljenje, ga je potrebno izvesti dokler so rastline manjše in ga ponavljati vse dokler vznikajo nove rastline. Puljenje ambrozije na neporaslih površinah je potrebno opraviti počasi in previdno, da čim manj poškodujemo površino tal oziroma mešamo zemljo po globini.

Na gradbiščih in nekaterih drugih nekmetijskih površinah lahko kot ukrep za omejevanje kaljenja semen uporabimo tudi mulčenje. Na večjih površinah pa izvajamo *košnjo* s ciljem preprečevanja tvorjenja semen in izčrpavanja rastlin. Košnja oz. rezanje naj poteka čim bližje tlemi, tako da zmanjšamo možnost obraščanja, vendar brez poškodb na površini tal. Zatravljene površine ob cestah naj bi prvič pokosili v juniju, ko je večina rastlin že vzniknila, drugo košnjo izvedemo tik pred začetkom cvetenja rastlin (avgusta), zadnja košnja pa bi

morala biti vedno izvedena preden dozori seme (od septembra do oktobra). Ko semena dozori, zaključimo s košnjo, saj se na tak način semena lažje širijo v ozračje in na druga območja. Košnja v času pred cvetenjem v kombinaciji s tretiranjem ponovno obraslih rastlin s herbicidi zagotavlja visoko učinkovitost.

Za zatiranje pelinolistne in drugih vrst ambrozije (*Ambrosia* sp.) na nekmetijskih zemljiščih so registrirani naslednji herbicidi s katerimi se lahko tretira največ 1 krat v eni rastni dobi:

1. **Banvel 480 S** v odmerku 0,5 do 1,0 L/ha; zatiranje je uspešno, ko je plevel visok največ 15 cm, oziroma je v polni vegetaciji.
2. **Callisto 480 SC** v odmerku 0,25 L/ha; za zatiranje, ko je plevel v fazi 3 do 5 listov; tretiranje z ročno oprtno škropilnico ni dovoljeno.
3. **Clinic TF** v odmerku 2 L/ha, v rastni dobi (maj – avgust) izključno z profesionalnimi napravami za nanos FFS.
4. Herbicidi na osnovi **glifosata**

Navedeni herbicidi so namenjeni za zatiranje ambrozije na zatavljenih *nekmetijskih* površinah (brežine avtocest; železnice; 1,5 m pas ob regionalnih cestah; urbane površine, ki vključujejo parke, zelenice in športne terene ter drugih). Ob tretiranju je potrebno preprečiti zanašanje škropiva na sosednje gojene rastline ter vstop na sveže poškopljene površine. Zaradi zmanjšanja tveganja za površinski odtok FFS ali odtok preko drenažnih sistemov, se priporoča škropljenje v obdobju, ko je predvideno daljše obdobje brez padavin.

Pri tretiranju s herbicidi je potrebno dosledno upoštevati navodila za uporabo. Pri pripravi škropilne brozge in uporabi herbicidov morajo osebe nositi vso zaščitno opremo, ki je pri tem zakonsko obvezna (gumijaste škornje in rokavice ter zaščitne predpasnike ali obleke, zaščitna stekla ali očala, protiprašna masko).

Pri tretiranju površin, kjer raste ambrozija, in ki mejijo na območja vrtcev, šol, domov za ostarele ali bolnišnic, je potrebno predhodno obvestiti institucije ter jih opozoriti naj se v času izvajanja škropljenja ne zadržujejo na prostem več kot je nujno potrebno, prav tako naj v času tretiranja zaprejo okna in prostorov ne zračijo. Poleg tega naj ne vstopajo na poškopljene površine dokler se škropivo ne posuši.

Pri mnogih ljudeh stik kože z rastlino ambrozije povzroči alergene reakcije, zato se mora pri odstranjevanju rastlin to preprečiti. Zavarujemo se z oblačili, ki pokrijejo izpostavljene dele telesa ter z rokavicami. V času tik pred cvetenjem, kot tudi med cvetenjem, svetujemo da si s protiprašno masko zaščitite dihala, oči pa z uporabo očal. Cvetočne rastline je bolje uničevati popoldne, ko je koncentracija peloda najmanjša, glavčina cvetnega prahu se namreč sprošča zjutraj oziroma takoj po dežju. Stroje in orodja, ki jih uporabimo za zatiranje ambrozije v sezoni cvetenja, je treba očistiti, da preprečimo širjenje semen.

Več je potrebno izvajati preventivnih aktivnosti za zmanjšanje zapleveljenosti, še posebej razširiti kolobarjenje z deteljami in deteljno-travnimi mešanici. Skrbeti, da je celotna tehnologija pridelave od priprave tal, do izvedbe setve in gnojenja optimalno izvedena. Na zapleveljenih območjih je nujno izvajati tudi mehansko zatiranje plevelov z uporabo bran, česal in okopalnikov. Pri rabi herbicidov v žitih in koruzi je potrebno izbrati tiste, ki delujejo tudi na ambrozijo in težiti k njihovi rabi v kasnejšem razvoju, ko ambrozija že vzkali. V posevkih sončnic in majskih setvah ajde je potrebna še večja preventiva z mehanskim zatiranjem plevelov pred vznikom in po njem, saj ni registriranih učinkovitih herbicidov. Taki ukrepi so potrebni tudi na ekoloških kmetijah. Problemi z ambrozijo v travnatem svetu so še bolj pereči, ker jih živinorejci pogosto opazijo pozno, zato je zatiranje še bolj zahtevno.

Vir:

Škodljive rastline iz rodu *Ambrosia*, spletna stran UVHVVR

Zatiranje pelinolistne ambrozije, K. Rodič, spletna stran KGZS-zavod Novo mesto

Pripravila:

Karmen Rodič, univ.dipl.ing.agr.

Služba za varstvo rastlin na KGZS-Zavodu Novo mesto

Mateja Strgulec, univ.dipl.ing.agr., KGZS Zavod NM